

“คำขอ” ที่ศาลปกครองออกคำบังคับไม่ได้ ... ฟ้อง ?! ไม่ได้

โดย นายปกครอง

การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีจะต้องอธิบายหรือแสดงให้เห็นว่าตนได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการใช้อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใด ? และประสงค์จะขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งให้กับตนอย่างไร ?

ดังนั้น เงื่อนไขความเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และ “คำขอ” ตามมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากเป็น “คำขอ” ที่ศาลปกครองไม่สามารถออกคำบังคับได้ คือ เป็นคำขอที่ไม่สามารถแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายได้ ศาลปกครองจะไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ดังเช่นกรณีที่ประชาชนคนใดคนหนึ่งไม่พึงพอใจพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการและเห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะเป็นความผิดทางวินัยของข้าราชการ จะมีสิทธิฟ้องศาลปกครองขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หรือไม่ ?

มีตัวอย่าง คือ ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างในคำฟ้องว่าได้รับการข่มขู่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) จึงมีหนังสือร้องเรียนอธิบดีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น โดยขอให้ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งอธิบดีก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าว และมีความเห็นว่า พยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะฟังได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยตามข้อร้องเรียนและมีคำสั่งยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

หลังจากนั้น ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งยุติเรื่องและให้อธิบดีดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่

ประเด็นปัญหา คือ คำขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งยุติเรื่องและให้ดำเนินการทางวินัย เป็นคำขอที่ศาลออกคำบังคับได้หรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการเป็นเรื่องที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งกระทำผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐ โดยหลักแล้วถือว่าทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหายในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางวินัยเกิดขึ้น และการที่ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยหรือไม่นั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา โดยเฉพาะที่จะพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

ดังนั้น กรณีที่ผู้ฟ้องคดีขอให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ จึงเป็นกรณีที่ศาลปกครองไม่อาจกำหนดคำบังคับได้ตามมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับการที่ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่หรือไม่ ไม่มีผลเป็นการเยียวยาทุกข์หรือแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดีได้โดยตรง

ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๓๐/๒๕๕๙)

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยเกี่ยวกับเงื่อนไขการเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องและผู้ประสงค์จะฟ้องคดีต้องพิจารณาในเบื้องต้นก่อนที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ซึ่งหากไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขการฟ้องคดี เช่น ความเป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหายซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคำขอ การดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในฝ่ายปกครอง ระยะเวลาการฟ้องคดี หรือเงื่อนไขอื่นๆ ศาลปกครองจะไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและจำหน่ายคดีจากสารบบความ และคดีนี้ยังเป็นการวางหลักกฎหมายในทางปกครองอีกว่า การดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา โดยเฉพาะ เอกชนที่เห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะฟ้องต่อศาลปกครองโดยมีคำขอให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวครับ !
